

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ YABANCI KÖKENLİ SÖZCÜK KULLANIMLARINA İLİŞKİN BİR İNCELEME

Esra LÜLE MERT*

ÖZET

Amacı Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatımlarında kullandıkları sözcükleri Türkçe ya da yabancı kökenli olmaları bağlamında değerlendirmek olan çalışmanın problem tümcesi “Türkçe öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin sözcük kullanımında Türkçe kökenli olanları seçme / seçmeme oranları nedir?” olarak belirlenmiştir. Bu araştırma, üretilmiş bir yapı üzerinde tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Var olan bir durumu, var olduğu hâliyle betimlemeyi amaçlayan bu yaklaşımda, incelenecek sınav kâğıtlarının dilsel bütünlüğü içinde yer alan yabancı kökenli (doğu-batı) sözcükler ile Türkçe kökenli sözcükle ele alınmıştır. Tarama modeline dayalı bu çalışmanın veri kaynağı, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programının 4. sınıfında öğrenim gören 1. öğretimden 25 ve 2. öğretimden 25 olmak üzere toplam 50 öğretmen adayının “Tiyatro ve Drama Uygulamaları” dersinin dönem sonu sınav sorularına verdikleri yazılı yanıtlardır. Kâğıtlarda toplam 4 açık uçlu soru yer almaktadır. 50 öğrencinin 4 soruya verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Çalışmada, kaynak olarak “TDK Türkçe Sözlük” (TDK 2005) temel alınmıştır. Kâğıtlar, “içerik çözümlemesi” yöntemiyle incelenmiştir. İncelenen 50 sınav kâğıdında 13.130 sözcük belirlenmiştir. Bu sözcüklerin 4000’i terim olarak nitelendirilmiştir. 9130 sözcük Türk Dil Kurumunun (2005) Türkçe Sözlüğüne bağlı kalınarak yabancı kökenli, Türkçe kökenli başlıklarında sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatımda kullandıkları sözcüklerin % 12’si yabancı kökenli sözcüklerden oluşmuştur. Belirlenen yabancı kökenli sözcüklerin 157’sinin Türkçe karşılığı Türk Dil Kurumunun (2005) Türkçe Sözlüğünde öneri olarak sunulmuştur; ancak bu sözcüklerin 46’sına Türk Dil Kurumunun (2005) Türkçe Sözlüğünde herhangi bir karşılık önerilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretmeni adayları, yabancı kökenli sözcükler, Türkçe kökenli sözcükler, dilin yapısı.

---

* Yrd. Doç. Dr. Adıyaman Üniversitesi, Eğt. Fak. Türkçe Öğretmenliği, El-mek: esralule@gmail.com

A RESEARCH ON THE USE OF FOREIGN ORIGIN WORDS BY TURKISH LANGUAGE TEACHER CANDIDATES

ABSTRACT

The problem clause of this study, whose purpose is to evaluate words that are used in written expression by Turkish language teacher candidates in the context of Turkish or foreign origin ,is defined as "What is the rate of choosing or not Turkish origin words in the use of words by the senior class students". This research is a descriptive survey study on a produced structure. In this approach which aims to describe an existing situation as it is there, foreign origin (east-west) words, involving in linguistic integrity of exam papers for review, have been examined with Turkish origin words. Data sources of this study, based on the model of scanning, are written answers given to "Theatre and Drama Applications" course final exam questions by 25 from primary education and 25 from secondary education total of 50 teacher candidates studying in fourth class of the department of Turkish Language Teaching, Inonu University Faculty of Education in the academic year 2011-2012. There are total of four open-ended questions in papers. 50 students' responses to four questions have been examined. In this study, source of "TDK Turkish Dictionary" (TDK 2005) is based. Papers have been examined with method of "content analysis". 13.130 words have been identified in analyzed 50 exam papers. 4000 of these words have been qualified as the term. Adhering to Turkish Dictionary (2005) of Turkish Language Association, 9130 words have been classified in two titles: foreign origin and Turkish origin. Foreign origins of those 9130 words are presented, and the frequency of use of these words is given in the table above. "Work" is the most often repeated word of foreign origin. In this context; 12% of words, used by of Turkish teacher candidates in written expression, consist of words of foreign origin. Turkish meaning of 157 words, identified as words of foreign origin, is presented as suggestion in Turkish Dictionary (2005) of Turkish Language Association, but any meaning is not suggested to the 46 words of these.

Key Words: Turkish language teacher candidates, words of foreign origin, words of Turkish origin, language structure.

Giriş

Geleceğin Türkçe öğretmenlerinin yetiştireceği öğrencilerde anadilini kullanmaya yönelik eksikliklerin olmaması beklenmektedir. Bu beklentilerin karşılanması için Türkçe öğretmeni adaylarının alan eğitiminde yeterli yetişip yetişmediğinin araştırılması gerekir. Bireyin sözcük seçimi ve kullanımı da alan eğitiminin çalışma konularındandır. Bu gereklilik bağlamında yapılacak çalışmanın konusunu Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatımlarında seçtikleri sözcüklerin ne oranda Türkçe olduklarının, Türkçe olmayan sözcüklerin hangi dilden alındığının, bu sözcüklere Türk Dil Kurumunun sözlüğünde Türkçe karşılık önerilip önerilmediği, önerildiyse bu karşılıkların neler olduğunun belirtilmesi oluşturmaktadır. Dil becerileri gelişmemiş bireyler düşüncelerini doğru ve açık belirtemez, anlatılanları doğru algılayamaz. Toplumun bütün fertlerinin kendilerine verilmiş olan sorumlulukları yerine getirmeleri ve haklarını eksiksiz olarak

Turkish Studies

kullanabilmeleri için dil eğitimi ve öğretiminin mutlaka başarılı bir şekilde yapılması gereklidir (Yalçın 2002: 10). Doğan'a göre (1999: 65); öğretmen adaylarına hem meslekleriyle hem de alan dersleriyle ilgili olumlu tutumların üniversite eğitimleri sırasında kazandırılması gerekir. Çünkü öğretmen adaylarının üniversite eğitimleri sırasında oluşturacakları tavırlar, onların öğretmenlikleri boyunca mesleğe verecekleri önem ile uygulayacakları öğretim tekniklerini belirlemede çok önemli yer tutacaktır. Bunun için öğretmen adaylarının tutum ve davranışlarının gözlenip ölçülmesi gerekmektedir. Türkçenin anlatım olanaklarının ve kurallarının kavratılmasında öğretmenlere önemli sorumluluklar düştüğü bir gerçektir; başka bir deyişle, anadilini en yetkin ve doğru biçimde kullanma tüm öğretmenlerin taşıması gereken bir yeterliktir. Kavcar (1998: 14) ise Türkçe öğretmenleriyle ilgili şu belirlemeleri sunar; öğrencilere anadili eğitimi verecek olan Türkçe öğretmenlerinde bulunması gereken en önemli özellik, hiç kuşkusuz anadilini etkili bir şekilde sözlü ve yazılı olarak kullanabilmesidir. Bütün branşlardaki öğretmenlerin nitelikli olmasının yanı sıra Türkçe öğretmenlerinin hem kendilerini çok iyi yetiştirip eksik yanlarını gidermeleri hem de öğrencileri iyi eğitmek için yorulup usanmadan çaba göstermeleri şarttır. Anadili öğretmenlerinin amacına uygun yetiştirilmesinin önemini Marshall (1994: 12-13) şu belirlemelerle sunar; bütün derslerin öğretmenlerinin yetiştirilmesi önemlidir. Ama anadili öğretmenlerinin yetiştirilmesi daha da önemlidir. Çünkü anadili öğretimi bir dört yol kavşağıdır. Oraya uğramadan geçen hiçbir ders yoktur. Bütün dersler anadiliyle anlatılır. Türkçe öğretimi, ilköğretimde anadili öğretiminin başlıca ve en önemli evresidir. Göğüş'e göre (1993:6) insanların temel söz dağarcıkları bu yaşlarda (7-14) oluşur. Sözcüklerin ve terimlerin anlamları bu yaşlarda ne ölçüde duru, dilin kullanımı ne ölçüde doğru olursa, insan kendi yaşamı boyunca anadilini o ölçüde iyi kullanır. Bu durumda Türkçeye ilişkin dilsel becerileri kazandıran Türkçe öğretmenlerinin Türkçeyi doğru ve etkili kullanma becerisi edinmiş olması gerekir. Türkçeyi doğru ve etkili kullanabilmenin, Türkçenin kullanım ve anlatım olanaklarının istendik düzeyde kullanılabilmesinin başlıca şartlarından biri sözcük seçimidir.

Dilin farklı tanımları vardır. Saussure'e göre (2001) "dilyetisinin birey dışında kalan toplumsal bölümüdür dil ve birey onu tek başına ne yaratabilir ne de değiştirebilir. Dil varlığını yalnızca, topluluk üyeleri arasında yapılmış bir sözleşmeye borçludur", Bayrav'a göre (1998) "insanların bütün kullandıkları anlaşma sistemlerinin en yetkini ve öteki sistemlerin temeli dildir", Chomsky'e göre (2001) "sınırlı sayıda sözcük ve kuraldan yararlanarak türetebilecek sınırsız sayıda tümceden oluşan bir bütün", Bloomfield'a göre (1933) "dil bir alışkanlıklar bütünüdür". Aksan'a göre (1995: 3) dil, insanı insan yapan niteliklerin başında gelir. Onun duygularını, düşüncelerini, isteklerini bütün incelikleriyle açığa vurmasına, yaşamını sürdürebilmesine olanak sağlar. Uygur'a göre (1997); yönü, amacı, kapsamı, başarısı ne olursa olsun, insanın yürüdüğü görünür- görünmez tüm yollar dilden geçer. Çepeçevre insan varoluşunun ana koşuludur dil... Anadilinden ötede barınağından dışarı uğruyor insan. Kendisi olamıyor artık. Yalpalıyor, şaşırıyor, kekemeleşiyor, dilsizleşiyor.

Dilin en önemli belirleyicisi var olduğu ulusun kültürel dokusudur. Akarsu'ya göre (1984): Dil ile kültür birbirinden ayrılamazlar... Kültür değişimleri geçiren bir ulusun dilinde de o değişimlere uyan değişiklikler olacaktır. Aksoy'a göre (1998): Dil, toplu yaşamın doğurduğu en önemli olay ve bu yaşamın gerektirdiği en yararlı araçtır. Öğretim ve öğrenimin anahtarı, bilgi aktarmanın ve biriktirmenin biricik sağlayıcısıdır. Bayraktar'a göre (2006) ise "toplumların başka toplumlarla ilişkide olması kültürleri etkiler. Bu etki de dile yansır."

Dil sürekli bir değişim ve gelişim yaşar. Porzig'e göre dilin hiçbir yönü yoktur ki değişmeden kalsın. Toplumun her değişmesinde dilde de bu değişimlere koşut giden değişimler olacağı doğaldır (Akt. Akarsu 1984). Çeşitli ülkelerin kültürleri arasındaki ilişkiler, etkilenmeler, alışverişler, o ülkelerin dillerinde açık olarak belirlenebilmektedir. Türkçenin X. yüzyıldan sonra

Turkish Studies

Arapça ve Farsçadan, özellikle Tanzimat'tan başlayarak Fransızcadan, İkinci Dünya Savaşından sonra da İngilizceden büyük ölçüde etkilenmiş olması, aynı zamanda Doğu ve Batı kültürleriyle yakınlaşmaların bir göstergesi niteliğindedir” (Aksan, 2003). Bu yakınlaşma dönemleri Türkçenin ilişkide olduğu dillerden etkilenmesine neden olmuştur. Etkilenişler zaman zaman Türkçeyi arka plana itecek ölçüde yoğunlaşmıştır. Bayraktar (2006) bu durumu şu belirlemelerle sunar: “Son zamanlarda Türkçenin kirlendiği ve yabancı sözcüklerin istilası altında olduğu ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğuna yönelik kaygılar sıklıkla dile getirilmektedir. Bu soruna sözcük kökeni açısından bakıldığında; Türkçedeki yabancı sözcük sayısı azımsanmayacak ölçüdedir. Ancak bu sözcükler yüzyıllardır ilişkide bulunulan çeşitli kültürlerden alınagelmıştır ve her kavram için yeni bir sözcük türetmek diller için her zaman mümkün olmamaktadır. Yabancı dillerden alıntı sözcükler, kültür ve dil etkileşiminin sonucudur”. Ancak yabancı dillerden alınan sözcükler de türetilen Türkçe kökenli sözcükler de Türkçenin yapısına uyum sağlamış ve Türkçeleşmiş olsa da süregelen bir sorun kabul edilmiş, tartışılmıştır. Bu soruna çözüm olarak, Türkçeleşme hareketleri başlatılmıştır. Aslında yeni sözcükler türetmek, yeni kavramlara yeni karşılıklar bulabilmek dili zenginleştirir. Ancak zorlama olan her durum gibi dilde de zorlayıcılık istenen sonuçlara ulaşılmasını engeller. Türkçeleşme çalışmalarıyla ilgili farklı düşünceler vardır. Safa'nın bu konudaki düşünceleri ilgi çekicidir. Safa'ya göre (1958): Aşırı yabancı kelime düşmanlığı nasıl bir dil taassubu ise, Türkçe karşılığı bulunan veya bulunabilecek olan yabancı kelime hayranlığı da züppeliktir. Safa (1939), Türk diline giren her sözcüğün, sözlüklere alınmamasının gerekliliğini vurgular: “Evvvela onun bizimle aynıleşmesi, bizim malımız olması gerekir. Tebâsını değiştiren her yabancı Türk olamayacağı gibi, imlâsını değiştiren her kelime de kolayca Türk lügatinde yer alamaz”. Safa (1999) yabancı sözcüklerle Türkçe sözcüklerin kullanımına ilişkin şu belirlemeleri sunar: “Bu münakaşada belki yarımşar yarımşar, fakat herkes haklıdır. İçinde yabancı kelime olmayan tek bir medenî lisan yoktur; yabancı kelimeden korkmayalım. Fakat yabancı kelimelere kapılarını ardına kadar açmış tek bir medenî lisan da yoktur. Lisanın kapıları önüne kontrol koyalım”. Buğra'ya göre (2002): “Kelimelerin öldürülüşü, aslında nesillerin öldürülüşü demektir”. Buğra (2002) bir yandan Türkçenin millileşmesini savunurken bir yandan da Öztürkçe çalışmalarının masal olduğunu belirtmektedir. Türkçeye yerleşmiş sözcüklerin Türkçe kökenli olmadığı gerekçesiyle dilden atılması kadar Türkçeye yeni giren sözcüklerin koşulsuz dile alınmasını da yanlış bulur. Bu konuda dil gümrüğünü önerir. Başgil (2007) Türkçeyi şöyle anlatır: “Yerli ve yabancı muhtelif dil elemanlarının tarih kazanında kaynaya kaynaya helmelenip (iyice pişmek) hamur olmasından meydana gelen ve her büyük milletin dili gibi, iç ve dış mantığının icaplarına göre, yavaş fakat devamlı bir tekâmül süzgecinden geçerek süzüle süzüle bugünkü berraklığını bulan memleket dili Türkçemiz”.

Yücel (1988) dildeki her bilinçli değişimin bir yaratım olduğu düşüncesindedir: “Başka dillerden kelime almanın da bir çeşit yaratma olduğunu belirtmek gerekir. Bugün kullandığımız Batı kaynaklı kelimeler gibi, Osmanlıca kelimeler de bilinçli, bireysel yaratımlardır. Ama başlangıçta birer sözdür bunların hepsi. Söz oldukları için de hiç kimsenin denetiminde değildirler. Toplumca benimsenip dilsel nitelik kazanmalarından sonra ise, büsbütün aşarlar denetimi”. Yücel'e göre (1988): “Bugün yabancı kaynaklı sözlere daha az hoşgörür bir gözle bakılmasına, bunlarla anlamdaş olan yerli kelimeleri kullanma ya da yerli kaynaklardan yararlanarak yeni sözler türetme çabasının daha da yoğunlaşmış olmasına gelince, artık bir ulusçuluk eğiliminden çok, dilbilimsel bir gerekseme olarak görmeliyiz bunu”.

Özkan (2008) ise Türkçeye yabancı uluslardan geçen her sözcüğün Türkçeleştirildiğini ve Türkçenin kalıplarında eritilerek kullanıldığını savunur: “Bazıları bugün dilimizde bulunan kelimelerin yüzde elliden fazlasının Arapça, Farsça olduğu söylemektedirler. Bu oran doğru kabul edilse bile, bir Arap'la karşılaştığımız zaman niçin birbirimizi anlamıyoruz? Demek ki alınan

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/4, Fall, 2012

kelimelerin hiçbirisi Arap'ın Acem'in kullandığı şekliyle kalmamış, Türk estetiğine ve Türk zevkine göre işlenmiştir”.

Bayraktar'a göre (2006), diller ihtiyaç duydukları sözcükleri türetirler ya da ödünç alırlar. Kocaman'a göre (2009) ise, sözcükler elbette önemlidir ancak sözcüklerin ilişkileri ve söylemdeki düzenlenişleri de en az o ölçüde önem taşır; bu nedenle bir yabancı sözcük yerine Türkçenin konulması yetmez, sözcüğün Türkçenin yapı düzenine uyarlanması gerekir.

Uygur (1997) dil arıtcılarını ikiye ayırır: “Aslında bakarsanız, sözün tam anlamında hastadır bazı arıtcılar. Kendi dillerine başka bir dilden en küçük bir şeyin karışmasına göz yumamazlar. Ne bir sözcük, ne bir ek, ne de bir anlatım. Bir dilin kendisinden üremeyen hiçbir şeye yer yoktur o dilde. Dildeki her katışık soysuzlaşmadır.” Uygur'un (1997) belirttiği ikinci grup arıtcılar ise: “Tam tersine, onlar dilin başıboş bırakılmasına, bir dilin kapılarının yabancı dilden rastgele esintilere ardına kadar açmaya, bu esintilerle dilin zarara uğramasına karşıdır.”

Bu belirlemeler bağlamında, Türkçenin eski zamanlardan bugüne bir gelişim, değişim yaşadığı ve hâlâ da bu sürecin devam ettiği, Türkçedeki doğu ve batı kökenli sözcüklerin Türkçeye kazandırılmış olduğu ve bu sözcüklerin Türkçeden ayrı düşünülemediği, bu sözcüklerin Türkçeyi zenginleştirdiği söylenebilir. Günay'a göre (2004), dildeki sözcük sınırlılığı ya da zenginliği düşünce üretimine de yansır. Türkçenin sistemine yerleşmiş, dilin kullanım alanında yerini almış sözcükleri dilden atmaya çalışmak dili ve dolayısıyla Türk ulusunun düşünce dünyasını fakirleştirecektir. Eklere, köklere, sözcüklere yabancı kökenli olduğu için ya da Türkçe kökenli olduğu için sıkı sıkıya bağlılık ya da tümenden kabul etmeme tutumları dilin yapısına, felsefesine aykırıdır.

Amacı Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatımlarında kullandıkları sözcükleri Türkçe ya da yabancı kökenli olmaları bağlamında değerlendirebilmek olan çalışmanın problem tümcesi “Türkçe öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin sözcük kullanımında Türkçe kökenli olanları seçme/ seçmeme oranları nedir?” olarak belirlenmiştir. Bu çalışma, Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçeye karşı duyarlıklarının belirlenmesine ilişkin dönüt sunacak olması nedeniyle önemli görülmektedir.

Araştırmanın problemi ışığında çözümü aranan alt problemler şunlardır:

1. Türkçe öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları yabancı sözcükler ve bu sözcüklerin kullanım sıklıkları nedir?
2. Türkçe öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında toplam yabancı kökenli sözcük sayısı nedir ve bu sözcükler hangi dillere aittir? Bu sözcüklerin ayrı ayrı sayıları ve yüzdelik oranları nedir?
3. Türkçe öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları yabancı sözcükler hangi dillerden alınmıştır? Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünde bu sözcüklere Türkçe karşılıklar önerilmiş midir?

Yöntem

Bu araştırma, üretilmiş bir yapı üzerinde tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Var olan bir durumu, var olduğu hâliyle betimlemeyi amaçlayan bu yaklaşımda, incelenecek sınav kâğıtlarının dilsel bütünlüğü içinde yer alan yabancı kökenli (doğu-batı) sözcükler ile Türkçe kökenli sözcükler ele alınmıştır.

Veri Kaynağı

Tarama modeline dayalı bu çalışmanın veri kaynağı, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programının 4. sınıfında öğrenim gören 1. öğretimden 25 ve 2. öğretimden 25 olmak üzere toplam 50 öğretmen adayının “Tiyatro ve Drama Uygulamaları” dersinin dönem sonu sınav sorularına verdikleri yazılı yanıtlardır. Kâğıtlarda toplam 4 açık uçlu soru yer almaktadır. 50 öğrencinin 4 soruya verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Çalışmada, kaynak olarak “TDK Türkçe Sözlük” (TDK 2005) temel alınmıştır.

Seçeneklerin (Kategorilerin) ve Alt Seçeneklerin Oluşturulması

Seçenekler ve alt seçenekler oluşturulurken araştırmacı öncelikle alan bilgisinden ve aynı amaçla yapılan başka çalışmalardan yararlanmış (Aslan, 2006).

Güvenirlilik ve Verilerin Çözümlemesi

Araştırma için kullanılan kodlamanın güvenilirliğini ortaya koymak amacıyla 50 kâğıt içerisinde rastlantısal olarak seçilen 10'u, iki araştırmacı tarafından da çözümlenmiş; araştırmacılar arasındaki tutarlığın güvenilir olduğu (% 98) görülmüştür (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bunun için aşağıdaki formül kullanılmıştır:

$$\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Uzlaşma sayısı}}{\text{Uzlaşma} + \text{Uzlaşmama sayısı}}$$

Kâğıtlar, “içerik çözümlemesi” yöntemiyle incelenmiştir.

İçerik çözümlemesi, birbirine benzeyen verileri belli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları anlaşılabilir bir düzene sokarak yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 227). Nitel çözümlemede verilerin içeriklerini keşfetmeye yönelik çözümleme için kodlama ilk ve aslı bir işlemdir (Punch, 2005: 193).

Araştırmada, çözümleme birimi olarak “sözcük” ve “tümce” seçilmiştir. Her bir kâğıtta Türkçe olmayan sözcükler işaretlenmiş; buna göre sıklık (frekans) kayıtları tutulmuştur.

Bulgular

Birinci alt problem: Türkçe öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları yabancı sözcükler ve bu sözcüklerin kullanım sıklıkları nedir?

Birinci alt probleme ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir:

Tablo 1. *Saptanan yabancı kökenli sözcükler, bu sözcüklerin sıklıkları ve yüzde oranları*

Kullanılan Sözcük	f	%	Kullanılan Sözcük	f	%
Eser (Arapça)	148	14	Aşık (Arapça)	1	0.09
Şekil (Arapça)	69	6.5	Atmosfer (Fransızca)	1	0.09
Hâl (Arapça)	53	5	Bahane (Farsça)	1	0.09
Ünsür (Arapça)	53	5	Bahsetmek (Arapça)	1	0.09
Dikkat (Arapça)	39	3.6	Cahil (Arapça)	1	0.09
Diyalog (Fransızca)	27	2.5	Cesaret(Arapça)	1	0.09
Hitâp (Arapça)	23	2.1	Cevap (Arapça)	1	0.09
Kostüm (Fransızca)	22	2	Cezbetmek (Arapça)	1	0.09
Husus (Arapça)	21	1.9	Cins (Arapça)	1	0.09
Şive (Farsça)	20	1.8	Cümle (Arapça)	1	0.09
Aksiyon (Fransızca)	19	1.7	Cüzi (Arapça)	1	0.09
Hikâye (Arapça)	17	1.6	Damat (Farsça)	1	0.09
Lehçe (Arapça)	17	1.6	Defa (Arapça)	1	0.09
Prova (İtalyanca)	17	1.6	Demokratik	1	0.09

Turkish Studies

			(Fransızca)		
Sempatik (Fransızca)	17	1.6	Ders (Arapça)	1	0.09
Mesaj (Fransızca)	16	1.5	Dezavantaj (Fransızca)	1	0.09
Hayat (Arapça)	15	1.4	Dinamizm (Fransızca)	1	0.09
Esprî (Fransızca)	14	1.3	Edebiyat (Arapça)	1	0.09
Nükte (Arapça)	13	1.2	Eşarp (Fransızca)	1	0.09
Heyecan (Arapça)	11	1	Fotoğraf (Fransızca)	1	0.09
Plan (Fransızca)	10	0.9	Gaye (Arapça)	1	0.09
Hoca (Farsça)	9	0.8	Gayret (Arapça)	1	0.09
İkna (Arapça)	9	0.8	Hakim (Arapça)	1	0.09
Sade (Farsça)	9	0.8	Hâlihazır (Arapça)	1	0.09
Argo (Fransızca)	8	0.7	Halk (Arapça)	1	0.09
Esas (Arapça)	8	0.7	Harika (Arapça)	1	0.09
İfade (Arapça)	8	0.7	Hatıra (Arapça)	1	0.09
Kıyafet (Arapça)	8	0.7	Haz (Arapça)	1	0.09
Kültür (Fransızca)	8	0.7	Hemhâl (Farsça)	1	0.09
Merak (Arapça)	7	0.6	Hissetmek (Arapça)	1	0.09
Seviye (Arapça)	7	0.6	Hizmet (Arapça)	1	0.09
Akıl (Arapça)	6	0.5	İdeal (Fransızca)	1	0.09
Mesela (Arapça)	6	0.5	İdrak etmek (Arapça)	1	0.09
Nasihât (Arapça)	6	0.5	İtibaren (Arapça)	1	0.09
Tarz (Arapça)	6	0.5	İtiraz (Arapça)	1	0.09
Ciddî (Arapça)	5	0.4	Kademe (Arapça)	1	0.09
Dehşet (Arapça)	5	0.4	Kanaat (Arapça)	1	0.09
Fikir (Arapça)	5	0.4	Kapris (Fransızca)	1	0.09
İmkân (Arapça)	5	0.4	Keşfetmek (Arapça)	1	0.09
Jest (Fransızca)	5	0.4	Küfür (Arapça)	1	0.09
Malzeme (Arapça)	5	0.4	Külfet (Arapça)	1	0.09
Mimik (Fransızca)	5	0.4	Macera (Arapça)	1	0.09
Politik (Fransızca)	5	0.4	Maddî (Arapça)	1	0.09
Sosyal (Fransızca)	5	0.4	Manevî (Arapça)	1	0.09
Taraf (Arapça)	5	0.4	Mesele (Arapça)	1	0.09
Tuhaf (Arapça)	5	0.4	Mevcut (Arapça)	1	0.09
Ahlak (Arapça)	4	0.3	Meziyet (Arapça)	1	0.09
Fark (Arapça)	4	0.3	Miktar (Arapça)	1	0.09
Fayda (Arapça)	4	0.3	Minnet (Arapça)	1	0.09
Hayal (Arapça)	4	0.3	Mizah (Arapça)	1	0.09
İsim (Arapça)	4	0.3	Monoton (Fransızca)	1	0.09
Mekân (Arapça)	4	0.3	Müdahale (Arapça)	1	0.09
Net (Fransızca)	4	0.3	Mümkün (Arapça)	1	0.09
Padişah (Farsça)	4	0.3	Müsaade (Arapça)	1	0.09
Prences (Fransızca)	4	0.3	Mütevazî (Arapça)	1	0.09
Tembel (Farsça)	4	0.3	Müthiş (Arapça)	1	0.09
Teşekkür (Arapça)	4	0.3	Nazarân (Arapça)	1	0.09
Çeşit (Farsça)	3	0.2	Negatif (Fransızca)	1	0.09
Hiciv (Arapça)	3	0.2	Orijinal (Fransızca)	1	0.09
İcra (Arapça)	3	0.2	Paralel (Fransızca)	1	0.09
Mahallî (Arapça)	3	0.2	Pastane (İtalyanca)	1	0.09
Muhteva (Arapça)	3	0.2	Performans (Fransızca)	1	0.09
Normal (Fransızca)	3	0.2	Poz (Fransızca)	1	0.09
Romantik (Fransızca)	3	0.2	Pozitif (Fransızca)	1	0.09
Sanat (Arapça)	3	0.2	Pratik (Fransızca)	1	0.09
Sene (Arapça)	3	0.2	Psikoloji (Fransızca)	1	0.09
Siyasi (Arapça)	3	0.2	Ruh (Arapça)	1	0.09
Sohbet (Arapça)	3	0.2	Rüktüş (Arapça)	1	0.09
Tahmin (Arapça)	3	0.2	Sarraf (Arapça)	1	0.09
Tecrübe (Arapça)	3	0.2	Sarf (Arapça)	1	0.09
Teknik (Fransızca)	3	0.2	Sebep (Arapça)	1	0.09
Zaman (Arapça)	3	0.2	Sedye (İtalyanca)	1	0.09
Dâhil (Arapça)	2	0.1	Sefer (Arapça)	1	0.09
Dizayn (İngilizce)	2	0.1	Senkron (Fransızca)	1	0.09

Turkish Studies

Empati (Fransızca)	2	0.1	Sıfat (Arapça)	1	0.09
Faktör (Fransızca)	2	0.1	Sırf (Arapça)	1	0.09
Hedef (Arapça)	2	0.1	Staj (Fransızca)	1	0.09
İroni (Fransızca)	2	0.1	Suistimal (Arapça)	1	0.09
İtibari (Arapça)	2	0.1	Şahit (Arapça)	1	0.09
Kafiye (Arapça)	2	0.1	Taklit (Arapça)	1	0.09
Kavgı (Farsça)	2	0.1	Talep (Arapça)	1	0.09
Kelime (Arapça)	2	0.1	Tane (Farsça)	1	0.09
Kısım (Arapça)	2	0.1	Tarif (Arapça)	1	0.09
Klasik (Fransızca)	2	0.1	Taviz (Arapça)	1	0.09
Lazım (Arapça)	2	0.1	Tebrik etmek (Arapça)	1	0.09
Mağrur (Arapça)	2	0.1	Telaş (Arapça)	1	0.09
Mana (Arapça)	2	0.1	Telgraf (Fransızca)	1	0.09
Melodi (Fransızca)	2	0.1	Temel (Rumca)	1	0.09
Meslek (Arapça)	2	0.1	Temin etmek (Arapça)	1	0.09
Müsait (Arapça)	2	0.1	Temsil (Arapça)	1	0.09
Potansiyel(Fransızca)	2	0.1	Tercih (Arapça)	1	0.09
Şahis (Arapça)	2	0.1	Tespit (Arapça)	1	0.09
Şans (Fransızca)	2	0.1	Vahşet (Arapça)	1	0.09
Şart (Arapça)	2	0.1	Vakit (Arapça)	1	0.09
Üslup (Arapça)	2	0.1	Versiyon (Fransızca)	1	0.09
Vesile (Arapça)	2	0.1	Video (İngilizce)	1	0.09
Zihin (Arapça)	2	0.1	Zalim (Arapça)	1	0.09
Adapte (Fransızca)	1	0.09	Zekâ(Arapça)	1	0.09
Adeta (Arapça)	1	0.09	Zevk (Arapça)	1	0.09
Akabinde	1	0.09	Zira (Farsça)	1	0.09
Amblem (Fransızca)	1	0.09	Ziyade (Arapça)	1	0.09
			Zulmetmek(Arapça)	1	0.09

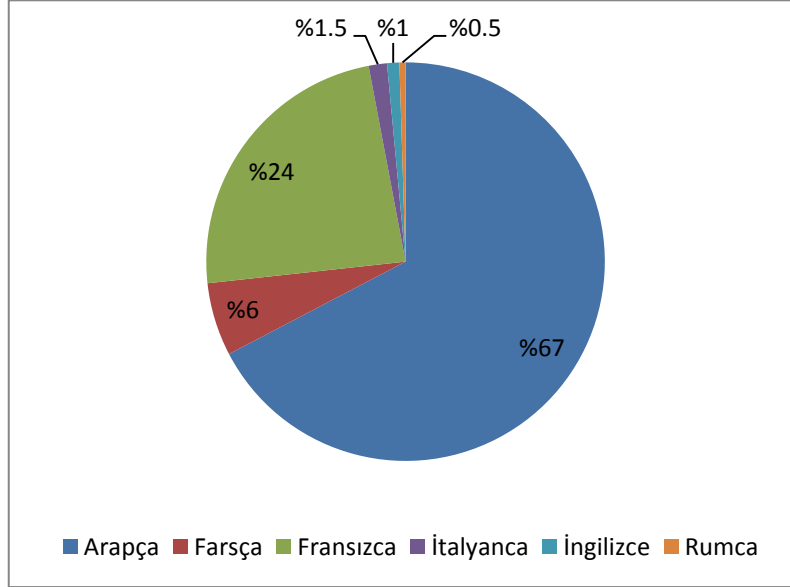
İncelenen 50 sınav kâğıdında 13.130 sözcük belirlenmiştir. Bu sözcüklerin 4000'i terim olarak nitelendirilmiştir. Araştırmada incelenen sınav kâğıtları tiyatro dersine ait olduğu için öğrencilerin yanıtlarında tiyatro sanatına ilişkin çok sayıda terim belirlenmiştir. Bu terimlerin Türkçe karşılıkları olmadığı için öğrencilerin de bu terimleri Türkçe sözcüklerle karşılama beklenemez. Bu bağlamda tiyatro sanatına ilişkin terimler araştırmada inceleme dışı tutulmuştur. Belirlenen 4000 sözcük tiyatro sanat dalına ilişkin özel kavramları karşılayan sözcüklerdir; ancak bazı sözcükler (aksiyon vb.) öğrencinin tümcesinin anlamına göre kimi zaman terim kimi zaman da yabancı kökenli sözcük olarak nitelendirilmiştir. 9130 sözcük Türk Dil Kurumunun (2005) Türkçe Sözlüğüne bağlı kalınarak yabancı kökenli, Türkçe kökenli başlıklarında sınıflandırılmıştır. Yukarıdaki tabloda 9130 sözcükten yabancı kökenli olanlar sunulmuş ve bu sözcüklerin kullanım sıklıkları verilmiştir. “Eser” sözcüğü en sık yinelenen yabancı kökenli sözcüktür. Belirlenen 35 yabancı kökenli sözcük ise yalnızca 1 kez yinelenmiştir. Toplamda 203 yabancı kökenli (Doğu-Batı) sözcüğün 137'si Arapça, 48'i Fransızca, 12'si Farsça, 3'ü İtalyanca, 2'si İngilizce ve 1'i Rumca kökenlidir. 203 sözcük 1059 kez yinelenmiştir. Belirlenen yabancı kökenli sözcüklerin 149'u Doğu kökenli yabancı sözcüktür, 54'ü ise Batı kökenli yabancı sözcüktür. Bu bağlamda Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatımda kullandıkları sözcüklerin % 12'si yabancı kökenli sözcüklerden oluşmuştur.

İkinci alt problem: Türkçe öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında toplam yabancı kökenli sözcük sayısı nedir ve bu sözcükler hangi dillere aittir, bu sözcüklerin ayrı ayrı sayıları ve yüzdeleri oranları nedir?

Turkish Studies

İkinci alt probleme ilişkin bulgular Şekil 1’de verilmiştir:

Şekil 1.Saptanan yabancı kökenli sözcüklerin dillere göre yüzde oranları

50 Türkçe öğretmeni adayının 4 sınav sorusuna verdiği yanıtların incelendiği çalışmada belirlenen yabancı sözcüklerin % 67’si (f= 137) Arapça, % 24’ü (f= 48) Fransızca, % 6’sı (f= 12) Farsça, % 1.5’u (f= 3) İtalyanca, % 1’i (f= 2) İngilizce, % 0.5’i (f= 1) Rumcadır.

Üçüncü alt problem: Türkçe öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları yabancı sözcükler hangi dillerden alınmıştır ve Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünde bu sözcüklere Türkçe karşılıklar önerilmiş midir?

Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2.Saptanan yabancı kökenli sözcüklere Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünde sunulan Türkçe karşılıklar

Kullanılan Sözcük	TDK Öneri	Kullanılan Sözcük	TDK Öneri
Adapte (Fransızca)	Uyarlanmış	Mağrur (Arapça)	Kendini beğenmiş
Adeta (Arapça)	Sanki (ki: Farsça ek)	Mahallî (Arapça)	Yöresel
Akabinde	Ardından	Malzeme (Arapça)	Gereç
Amblem(Fransızca)	Belirtke	Mana (Arapça)	Anlam
Âşık (Arapça)	Tutkun	Manevi (Arapça)	Tinsel
Ahlak (Arapça)	Aktöre, Sağtöre	Mekân (Arapça)	Yer
Akl (Arapça)	Us	Melodi (Fransızca)	Ezgi
Bahsetmek(Arapça)	Konuşmak	Mesaj (Fransızca)	İleti
Cahil (Arapça)	Okumamış	Mesela (Arapça)	Söz gelişi
Cesaret (Arapça)	Yürekli	Mesele (Arapça)	Sorun
Cevap (Arapça)	Yanıt	Meslek (Arapça)	Uğraş
Cezbetmek(Arapça)	Etkilemek	Mevcut (Arapça)	Varolan
Ciddi (Arapça)	Ağırbaşlı	Meziyet (Arapça)	Nitelik
Cins (Arapça)	Tür	Miktar (Arapça)	Ölçü
Cümle (Arapça)	Tümce	Minnet (Arapça)	Gönül borcu
Cüzi (Arapça)	Azıcık	Mizah (Arapça)	Gülmece
Çeşit (Farsça)	Tür	Monoton (Fransızca)	Tekdüze
Dâhil (Arapça)	İçeri	Muhteva (Arapça)	İçerik
Defa (Arapça)	Kez	Müdahale (Arapça)	Araya girme
Dehşet (Arapça)	Ürküntü	Mümkün (Arapça)	Olası
Dinamizm(Fransızca)	Devimselcilik	Müsait (Arapça)	Uygun
Diyalog (Fransızca)	Karşılıklı konuşma	Mütevazı (Arapça)	Alçak gönüllü

Turkish Studies

Dizayn (İngilizce)	Tasarım	Müthiş (Arapça)	Dayanılmaz
Edebiyat (Arapça)	Yazın	Nasihat (Arapça)	Öğüt
Empati (Fransızca)	Duygudaşlık	Nazaran (Arapça)	Oranla
Esas (Arapça)	Ana öge	Negatif (Fransızca)	Olumsuz
Eser (Arapça)	Yapıt	Net (Fransızca)	Açık seçik
Espri (Fransızca)	İnce söz	Normal (Fransızca)	Olağan
Eşarp (Fransızca)	Başörtüsü	Orijinal (Fransızca)	Özgün
Faktör (Fransızca)	Etmem	Paralel (Fransızca)	Koşut
Fark (Arapça)	Ayırım	Performans (Fransızca)	Başarım
Fayda (Arapça)	Yarar	Plan (Fransızca)	Düzen
Fikir (Arapça)	Düşünce	Potansiyel (Fransızca)	Gizil güç
Gaye (Arapça)	Amaç	Pozitif (Fransızca)	Olumlu
Gayret (Arapça)	Çaba	Pratik (Fransızca)	Kullanışlı
Hakim (Arapça)	Egemen	Prova (İtalyanca)	Deneme
Hâl (Arapça)	Durum	Sade (Farsça)	Yalın
Hâlihazır (Arapça)	Şimdiki durum	Sarrafi (Arapça)	Kuyumcu
Harika (Arapça)	Kusursuz	Sarf (Arapça)	Harcama
Hatıra (Arapça)	Anı	Sempatik (Fransızca)	Sıcakkanlı
Hayal (Arapça)	İmge	Sene (Arapça)	Yıl
Hayat (Arapça)	Yaşam	Senkron (Fransızca)	Eş zaman
Haz (Arapça)	Hoşlanma	Seviye (Arapça)	Düzye
Hedef (Arapça)	Amaç	Sıfat (Arapça)	Ön ad, dış görünüş
Heyecan (Arapça)	Coşku	Sırf (Arapça)	Yalnızca
Hiciv (Arapça)	Yergi	Sohbet (Arapça)	Söyleşi
Hikâye (Arapça)	Öykü	Sosyal (Fransızca)	Toplumsal
Hitâp (Arapça)	Seslenme	Staj (Fransızca)	Öğrenme dönemi
Hizmet (Arapça)	Görev, iş	Suistimal (Arapça)	Kötüye kullanma
Hoca (Farsça)	Öğretmen	Şahis (Arapça)	Kişi
Husus (Arapça)	Özellik	Şahit (Arapça)	Tanık
İcra (Arapça)	Yapma	Şart (Arapça)	Koşul
İdeal (Fransızca)	Uygun	Şekil (Arapça)	Biçim
İdrak etmek (Arapça)	Anlayış	Şive (Farsça)	Söyleyiş
İfade (Arapça)	Anlatım	Tahmin (Arapça)	Oranlama
İkna (Arapça)	İnandırma	Talep (Arapça)	İstek
İmkân (Arapça)	Olanak	Taraf (Arapça)	Yön
İroni (Fransızca)	Gülmece	Tarif (Arapça)	Tanım
İsim (Arapça)	Ad	Tarz (Arapça)	Biçim
İtibaren (Arapça)	-den başlayarak	Taviz (Arapça)	Ödün
İtibari (Arapça)	Saymaca	Tebrik etmek (Arapça)	Kutlama
İtiraz (Arapça)	Karşı çıkma	Tecrübe (Arapça)	Deneyim
Kademe (Arapça)	Aşama, basamak	Teknik (Fransızca)	Yol
Kafiye (Arapça)	Uyak	Telaş (Arapça)	Acelecilik
Kanaat (Arapça)	Kanış	Tembel (Farsça)	Üşengeç
Kapris (Fransızca)	Huysuzluk	Temel (Rumca)	Ana
Kavga (Farsça)	Dövüş	Temin (Arapça)	Sağlama
Kelime (Arapça)	Sözcük	Tercih (Arapça)	Yeğleme
Keşfetmek (Arapça)	Bulmak	Tespit (Arapça)	Saptama
Kısım (Arapça)	Bölük	Tuhaf (Arapça)	Gülünç
Kıyafet (Arapça)	Giysi	Unsur (Arapça)	Öge
Klasik (Fransızca)	Alışılmış	Üslup (Arapça)	Biçem
Kostüm (Fransızca)	Giysi	Vahşet (Arapça)	Ürküntü
Küfür (Arapça)	Sövgü	Versiyon (Fransızca)	Yorum, sürüm
Külfet (Arapça)	Sıkıntı	Zekâ (Arapça)	Anlak
Kültür (Fransızca)	Ekin	Zevk (Arapça)	Beğeni
Lazım (Arapça)	Gerekli	Ziyade (Arapça)	Daha çok
Maddi (Arapça)	Özdeksel	Zulm (Arapça)	Sıkıntı
		Zihin (Arapça)	Bilinç

İncelenen sınav kâğıtlarında belirlenen 203 yabancı kökenli sözcüğün 157'sinin Türkçe karşılığı Türk Dil Kurumunun (2005) Türkçe Sözlüğünde öneri olarak sunulmuştur.

Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular Tablo 2 ve Tablo 3'te verilmiştir:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/4, Fall, 2012

Tablo 3. Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünde Türkçe karşılığı sunulmayan yabancı kökenli sözcükler

Kullanılan Sözcük	Kullanılan Sözcük
Aksiyon (Fransızca)	Romantik(Fransızca)
Argo (Fransızca)	Sanat (Arapça)
Atmosfer(Fransızca)	Siyasi (Arapça)
Bahane (Farsça)	Şans (Fransızca)
Damat (Farsça)	Teşekkür (Arapça)
Dikkat (Arapça)	Pastane (İtalyanca)
Demokratik(Fransızca)	Poz (Fransızca)
Ders (Arapça)	Psikoloji (Fransızca)
Dezavantaj (Fransızca)	Ruh (Arapça)
Fotoğraf (Fransızca)	Rüküş (Arapça)
Halk (Arapça)	Sebep (Arapça)
Hemhâl (Farsça)	Sedye (İtalyanca)
Hissetmek (Arapça)	Sefer (Arapça)
Jest (Fransızca)	Taklit (Arapça)
Lehçe (Arapça)	Tane (Farsça)
Macera (Arapça)	Telgraf (Fransızca)
Merak (Arapça)	Temsil (Arapça)
Mimik (Fransızca)	Vakit (Arapça)
Müsaade (Arapça)	Vesile (Arapça)
Nükte (Arapça)	Video (İngilizce)
Padişah (Farsça)	Zaman (Arapça)
Politik (Fransızca)	Zalim (Arapça)
Prens (Fransızca)	Zira (Farsça)

Belirlenen 203 yabancı sözcüğün 46'sına Türk Dil Kurumunun (2005) Türkçe Sözlüğünde herhangi bir karşılık önerilmemiştir.

Tartışma ve Sonuç

Amacı Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatımlarında kullandıkları sözcükleri Türkçe ya da yabancı kökenli olmaları bağlamında değerlendirmek olan çalışmanın problem tümcesi "Türkçe öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin sözcük kullanımında Türkçe kökenli olanları seçme/ seçmeme oranları nedir?" olarak belirlenmiştir. Bu problem durumuna ait alt problemlerde yapılan incelemelere göre aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

İncelenen 50 sınav kâğıdında 13.130 sözcük belirlenmiştir. Bu sözcüklerin 4000'i terim olarak nitelendirilmiştir. 9130 sözcük Türk Dil Kurumunun (2005) Türkçe Sözlüğüne bağlı kalınarak yabancı kökenli, Türkçe kökenli başlıklarında sınıflandırılmıştır. Toplamda 203 yabancı kökenli (Doğu- Batı) sözcüğün 137'si Arapça, 48'i Fransızca, 12'si Farsça, 3'ü İtalyanca, 2'si İngilizce ve 1'i Rumca kökenlidir. 203 sözcük 1059 kez yinelenmiştir. Belirlenen yabancı kökenli sözcüklerin 149'u Doğu kökenli yabancı sözcük; 54'ü ise Batı kökenli yabancı sözcüktür. Bu bağlamda Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatımda kullandıkları sözcüklerin % 12'si yabancı kökenli sözcüklerden oluşmuştur. 50 Türkçe öğretmeni adayının 4 sınav sorusuna verdiği yanıtların incelendiği çalışmada belirlenen yabancı sözcüklerin % 67'si (f= 137) Arapça, % 24'ü (f= 48) Fransızca, % 6'sı (f= 12) Farsça, % 1.5'u (f= 3) İtalyanca, % 1'i (f= 2) İngilizce, % 0.5'i (f= 1) Rumcadır. Belirlenen yabancı kökenli sözcüklerin 157'sinin Türkçe karşılığı Türk Dil Kurumunun (2005) Türkçe Sözlüğünde öneri olarak sunulmuştur; ancak bu sözcüklerin 46'sına Türk Dil Kurumunun (2005) Türkçe Sözlüğünde herhangi bir karşılık önerilmemiştir. Aslan'ın (2006), çalışmasında, 4710 sözcük incelediği ve Türkçe karşılıklarının olmasına ve dilin çevrim alanına girmesine karşın kullanılmayan sözcüklerin sayısının 41 olduğu; ancak kimilerinin birden fazla kullanılması nedeniyle bu sayının 273'e ulaştığı görülmüştür.

Turkish Studies

Bu veriler ışığında, Türkçe öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin sınav kâğıtlarında kullandıkları sözcüklerin % 12'sinin yabancı kökenli olduğu belirlenmiştir. Sınav kâğıtlarındaki % 88'lik oran ise Türkçe sözcüklerle kurgulanmıştır. Dilin diğer dillerden, ilişkide bulunduğu uluslardan etkilenme, değişme ve gelişme durumu göz önünde tutulduğunda belirlenen % 12'lik oran doğal bir sürecin sonucu kabul edilebilir; ancak en sık kullanılan “eser” sözcüğüne TDK Türkçe Sözlükte (2005) “yapıt”, “şekil” sözcüğüne “biçim”, “hâl” sözcüğüne “durum”, “unsur” sözcüğüne “öge” ve öğrencilerin kullandığı 157 farklı yabancı kökenli sözcüğe Türkçe kökenli karşılıklar sunulmuştur. Yabancı sözcükler yerine, bunların Türkçe olanlarının yeğlenmesi Türkçenin gelişimi için önemli bir belirleyici olacaktır. Bu bağlamda Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı ve sözlü anlatımlarında Türkçe karşılığı olan ve ulusça benimsenmiş sözcükleri kullanmaları önerilebilir. Bu sözcükler kullanılırken de zorlayıcılıktan kaçınmak gerekir. Dilin sözlü ya da yazılı kullanım sürecinde Türkçe kökenli sözcük tam olarak anlatılmak istenen durum ya da kavramı karşılamıyorsa Türkçeye yerleşmiş olan yabancı kökenli sözcüğün kullanımı yeğlenmelidir.

Sözcüğün yanlış yazılması önemli bir yazılı anlatım eksikliğidir. Yanlış sözcük yazımlarının daha çok yabancı kökenli sözcüklerde yapıldığı Özdemir (1986) tarafından belirlenmiştir. Dildeki kök sözcüğün anlamsal ilişkisi dile yerleşmemiş yabancı kökenli sözcüklerde sağlanamazken, Türkçe kökenli sözcüklerde sağlanabilir ve bu yabancı kökenli sözcüğün kullanımı Türkçe kökenli sözcüğe oranla Türkçenin kullanım mantığına daha aykırı özellik gösterebilir. Dile yerleşmemiş, dilin henüz kabul etmediği yabancı kökenli sözcüklerin kavramsal çağrışımları bireyin beyninde yer edemediği için çok sayıda yabancı kökenli sözcüğün yazımı ve seslendirilmesi yanlış yapılabilmektedir. Bu bağlamda araştırmada belirlenen yanlış kullanımlardan bazıları şunlardır: “Amplem” (A26), “farketmek” (A 22), “mütevazı” (A 33), “süistimal” (A 45)...

Akarsu'ya göre (1984); dilinde üstünlüğe erişememiş bir ulusun kültür bakımından da gerçek bir üstünlüğe erişememiş olduğu kuşkusuzdur. Dilde üstünlüğe erişebilmek ise dili sanat, bilim, felsefe ve diğer tüm alanlarda kullanma ile mümkün olabilir. Kavcar (2008) bu durumu şöyle belirtir: Yetersiz ve eksik diye dilimizi kendi kaderine bırakırsak, Türkçe bir bilim ve kültür dili olarak nasıl ve ne zaman geliştirecektir?.. Türkçemizin bağımsız bir dil olarak yaşamasını, gelişip zenginleşmesini istiyorsak, üretelim, türetelim, yaratalım ve Türkçe karşılıklar bulmaya çalışalım.

Araştırmanın sonucunda Türkçenin eski zamanlardan bugüne bir gelişim, değişim yaşadığı ve hâlâ bu sürecin devam ettiği, Türkçedeki doğu ve batı kökenli sözcüklerin Türkçeye kazandırılmış olduğu ve bu sözcüklerin Türkçeden ayrı düşünülemediği, bu sözcüklerin Türkçeyi zenginleştirdiği söylenebilir; ancak Türkçe karşılığı olan sözcüklerin seçiminde de özellikle Türkçe karşılıkların yeğlenmesinin Türkçenin gelişip zenginleşmesine katkı sağlayacağı göz ardı edilmemesi gerektiğini de anımsatmak gerekir. Eklere, köklere, sözcüklere yabancı kökenli olduğu için ya da Türkçe kökenli olduğu için sıkı sıkıya bağlılık ya da tümenden kabul etmeme tutumlarının dilin yapısına, felsefesine aykırı olduğu göz önünde tutulmalıdır. Dili özleştirmek de, yabancı kökenli sözcükleri kullanmak da dilin yapısına aykırı biçimde zorlayıcı olmamalıdır.

KAYNAKÇA

- AKARSU, Bedia (1984). *Dil- Kültür Bağlantısı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- AKSAN, Doğan (1995). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- AKSAN, Doğan (2003). *Dil, Şu Büyüklü Düzen...* Ankara: Bilgi Yayınevi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/4, Fall, 2012

- AKSOY, Ömer Asım (1998). *Dil Yanlılıkları*. İstanbul: Adam Yayınları.
- ASLAN, Canan (2006) Türkçe Ders Kitaplarında “Türkçe Olmayan Sözcükler”in Kullanımı Üzerine Bir İnceleme, *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, (133), 7-19.
- BAŞGİL, Ali Fuad (2007). *Türkçe Meselesi*. İstanbul: Yağmur Yayınları.
- BAYRAKTAR, Nesrin (2006). *Dil Bilimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- BAYRAV, Süheyla (1998). *Yapısal Dilbilimi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- BLOOMFIELD, Leonard (1933). *Language*. London: George Allen & Unwin Ltd.
- BUĞRA, Tarık (2002). *Düşman Kazanmak Sanatı*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- CHOMSKY, Noam (2001). *Dil ve Zihin*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- DOĞAN, Mustafa (1999). İlköğretim Aday Öğretmenlerinin Matematiğe Karşı Olan Tutumlarındaki Değişmeler. *MEGP Doktora Bursiyerlerinin Tez Özetleri*. Ankara: YÖK. 64-70.
- GÖĞÜŞ, Beşir (1993). *Türkçe Eğitimine Genel Bir Bakış, İlköğretim Okullarında Türkçe Eğitimi ve Sorunları*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- GÜNAY, Doğan (2004). *Dil ve İletişim*. İstanbul: Multilingual Yayıncılık.
- KAVCAR, Cahit (1998). Türkçe Eğitimi ve Sorunları, *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, 65, 5-17.
- KAVCAR, Cahit (2008). Türkçenin Güncel Sorunları, *Çağdaş Türk Dili*, (244), 152- 158.
- KOCAMAN, Ahmet (2009). *Dil ve Eğitimi Düşünmek*. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- MARSHALL, Judi (1994). *Anadili ve Yazın Öğretimi*. (Çev: Cahit Külebi).Ankara: Başak Yayınları.
- ÖZDEMİR, Emin (1986). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlar, *Ortaöğretim Kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi ve Sorunları*. (Yay. Haz.: N. Ergen) Türk Eğitim Derneği Yayını, Öğretim Dizisi No: 4.
- ÖZKAN, Mustafa (2008). *İnsan İletişim ve Dil*. İstanbul: 3F Yayınları.
- SAUSSURE, Ferdinand De (1998). *Genel Dilbilim Dersleri*. (Çev. Berke Vardar). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- SAFA, Peyami (1939). Yanaşma Kelimeler, *Cumhuriyet*, 1 Temmuz 1939.
- SAFA, Peyami (1958). *Dilde Özleşmenin Hudutları*, Milliyet, 6 Nisan, 2. 19.09.2012 tarihinde <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1958/04/06> adresinden saat 14:05'te erişilmiştir.
- SAFA, Peyami (1999). *İlmî Terimler ve Halk Dili, Osmanlıca Türkçe Uydurmaca*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- TDK (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- UYGUR, Nermi (1997). *Dilin Gücü*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- YALÇIN, Alemdar (2002). *Türkçe Öğretim Yöntemlerine Yeni Bir Yaklaşım*. Ankara: Akçağ yayınları.
- YÜCEL, Tahsin (1988). Dil Devrimi, *Dil Yazıları I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.